

Hungarológiai Értesítő

**A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság folyóirata
1990–1993. XII. évfolyam 3–4. szám**

Felelős szerkesztő: Jankovics József

Hungarológiai Értesítő
A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság folyóirata
1990–1993. XII. évfolyam 3–4. szám

Szerkesztőbizottság

Ilia Mihály
Kósa László
Szépe György

Felelős szerkesztő: Jankovics József

A szerkesztésben részt vesznek:

Kozocsa Sándor, Nyerges Judit

Szerkesztőség: Budapest I., Országház u. 30. I/41. H–1014

Telefon: 155–9930, 175–9011/126-os mellék

Postacím: Budapest, Pf. 34. H–1250

Az ismertetésre szánt kiadványokat szerkesztőségünk címén
Jankovics József nevére kérjük megküldeni.

Megjelent
a Művelődési és Közoktatási Minisztérium
és az
Illyés Közalapítvány
támogatásával.

TARTALOM

Könyvismertetések

Magyar irodalomtörténet 1988	5
Magyar nyelvészet 1988	167
Magyar néprajz 1988	195

A hungarológia hírei

A Társaság szervezeti élete

A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság vezetőségi ülése	241
--	-----

Nekrológ

Erkki Itkonen (1913–1992)	243
---------------------------------	-----

Tudományos ülések, konferenciák

Extázis–álom–látomás	246
----------------------------	-----

Névmutató	249
-----------------	-----

reflexióit, a remekműveket kísérő elragadtatott szavait a sokszáz oldalnyi olvasónaplóban.

Az irodalmat szerető olvasókon kívül sokféle szakma képviselői meríthetnek tanulságos, érdekes és bizonyító erejű példaanyagot ebből a műből. A művészetpszichológusok, olvasásszociológusok, pedagógusok, politikusok, irodalomtörténészek, kritikusok, szociológusok mellett a legtöbbet a leendő és a gyakorló írók profitálhatnak e kötet alapos áttanulmányozásából. Nemcsak kordokumentum, hanem egy szuverén egyéniség szellemi műhelye is, s a Veres Péter műveit, gondolkodásmódját, őszinte jobbító szándékait becsülők számára a közvetlen eszmecsere, együttgondolkodás élményét jelentő irodalmi mű is. Nagy kár, hogy sem ehhez, sem az előző két kötethez nem csatlakoznak a szükséges mutatók az elolvasott művekről, történelmi alakokról, sokat emlegetett kortárs írókról.

R. Takács Olga

Werbőczy István: Decem divinorum praeceptorum libellus. Viennae, 1524.

(Kísérő) tanulmány: Kulcsár Péter, Széphelyi F. György. MTA Irodalomtudományi Intézete–Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988. 32, 488 l. (Bibliotheca Hungarica Antiqua 21.) [Hasonmás kiadás]

Az egyetlen csonka példányban az Österreichische Nationalbibliothek régi gyűjteményében fennmaradt könyvecske facsimile kiadása nem csupán ritkasága miatt volt szerencsés választás. A Tripartitumot megalkotó, a nemesi, rosszértelmű konzervativizmust megalapozó Werbőczy István képe nagyon egyoldalúan élt bennünk, s hajlamosak vagyunk elfelejteni a humanista képzettségű, jogrendszerező tudóst, aki nem csupán politikusként érdemli meg az utókor figyelmét.

Jóllehet a kísérő tanulmányban Kulcsár Péter is divat-humanistának mutatja be az értelmiségi Werbőczyt, képzettségének a korához mérten magas színvonalát nem tagadja. A Lutherrel személyes vitába bocsátkozó, a teológiai kérdésekben az első-generációs értelmiséginek megfelelően mindent világosan látó politikus a Tízparancsolat értelmezésében sem mond újat; világosan meghatározható az az eszmekör, az az eruditio, amely alapján ezt bárki a kor humanistái közül összefoglalhatta volna. Johannes Singrenius, a nyomdász azonban Werbőczy Istvánt kérte meg e feladat elvégzésére.

A praeceptorium műfaját Werbőczy elhatárolja a confessionalétól és a rokon műfajoktól, s a dekalógus értelmezésében azt a hagyományt folytatja, amely a tilalmakat kiterjeszti, s azokat nem csupán a címekben jelölt cselekedetekre vonatkoztatja. Ugyancsak járt ösvényen halad a Tízparancsolat és az egyiptomi tíz csapás párhuzamba állítását illetően is. A Tízparancsolat szerkezetében is van előképe. Kulcsár Péter tehát, amikor Werbőczy forrását próbálja meghatározni, arra a megállapításra jut, hogy olyan valaki lehetett, aki Johannes Gerson nyomán írt népszerűsítő munkát Szent Ágoston szellemében.

A könyvecskében látható metszetekről a két kísérő tanulmány írója eltérő nézeteket vall: Kulcsár szerint a meglévő metszetsorhoz írta Werbőczy a szöveget,

Széphelyi F. György pedig Singrenius szerepét hangsúlyozza, mint aki elkészítettett egy metszetsort (amely a dél-németországi hagyományokat folytatja), megíratta a szöveget, s aztán megszerkesztette a kiadványt.

Monok István

Zrínyi-dolgozatok. V.

Szerkesztette Kovács Sándor Iván. ELTE Régi Magyar Irodalomtörténeti Tanszéke, Budapest, 1988. 274 l.

E sorok írásakor már tudjuk, hogy az ELTE Régi Magyar Irodalomtörténeti Tanszékének Zrínyi-szemináriuma és a Zrínyi-dolgozatok (az 1989-ben még megjelent VI. kötettel) megszűnt. Nem tudjuk miért, de több szempontból kár érte.

A Zrínyi-dolgozatok V. kötete is, mint az egész sorozat is három-arcú: a kívánt, de még nem kellőképpen előkészített Zrínyi Miklós kritikai kiadás színvonalas háttér-előkészítő sorozata. Értve ezen azt, hogy a források, magyarul s világnyelven hozzá nem férhető tanulmányok fordításai, kutatástörténeti dokumentumok kiadásának fóruma (Németh S. Katalin, Horváth Andrea, Szigethy Gabriella, Hadrovics László, Fischer Éva–L. M. W. S. Fülöp, Simon Márta, Demény Anna Orsolya közleményei, illetve a Zrínyi-ikonográfia kiegészítései: Szabó Géza, Király Erzsébet és Kovács Sándor Iván).

A forrástanulmányok, illetve a Zrínyi-életmű értelmezését segítő írások képviselik a kötet és vállalkozás másik arcát, s ebben nagyon fontos érték, hogy sok hallgató is lehetőséget kap (kapott) arra, hogy szemináriumi vagy tudományos diákköri dolgozatával, annak publikálásával a szakma örvendetésen nem zárt körébe léphessen. A jelen kötetben Bene Sándornak a Forstall-kódexről írt tanulmánya biztos kiindulópontja lesz a későbbi értelmezéseknek; Zrínyi itáliai és angliai ismeretének egy-egy részletét tárgyalja Farkas Mária és Gömöri György, Simon Gyula pedig a költő itáliai irodalomismeretéhez szolgál adalékokkal.

A harmadik arc talán a legvitathatóbb, talán ötven-száz év múlva kellene megírni e kutatócsoport történetét; mert a harmadik arc a tudatos jövő- (illetve múlt) teremtés. A XVI–XVII. századi humanistáknak persze most megköszönjük, hogy kiadták saját levelezésüket, a XX. századi kutatóktól ezt furcsálljuk. Nem tudom, kinek van igaza.

Monok István